

VEILIG VERWERKEN VAN INVASIEVE EXOTEN



IN 'T KORT...

Invasieve exoten verspreiden zich gemakkelijk en zijn moeilijk weg te bestrijden. De planten kunnen schade veroorzaken aan infrastructuur en funderingen en verdringen andere plantensoorten.

Naast maatregelen op de plaats waar de planten groeien, is het veilig afvoeren en verwerken van maaisel van deze invasieve exoten essentieel. Gecontroleerde compostering is een effectieve methode om verdere verspreiding te voorkomen.

In deze factsheet leest u meer over regelgeving, het herkennen van de bekendste invasieve exoten en informatie over het certificaat 'Erkende verwerker invasieve exoten'.

UITGAVE
FEB 2026



BVOR

Het correct herkennen, bestrijden en verwerken van invasieve exoten is essentieel om verdere verspreiding te voorkomen. Deze factsheet licht vijf invasieve exoten nader toe:

Aziatische duizendknoop, grote waternavel, reuzenberenklauw, reuzenbalsemien en de waterteunisbloem.

Al deze planten staan vermeld op de Unielijst Invasieve exoten van de Europese Unie omdat 'het soorten zijn die schade (kunnen) toebrengen aan de biodiversiteit en nadelige gevolgen kunnen hebben voor gezondheid, veiligheid of economie'. Voor deze exoten gelden strenge regels, zoals een verbod op import, bezit, handel en verspreiding.

Effectieve bestrijding bestaat uit maatregelen op de plek waar de invasieve exoten groeien én uit veilige afvoer en verwerking van de restanten. Deze factsheet gaat met name over dat laatste onderdeel: op welke wijze maaisels met invasieve exoten kunnen worden verwerkt zodat de kiemkracht verdwijnt.

SNEL EN EFFECTIEF INGRIJPEN NODIG

Omdat invasieve exoten zich snel verspreiden, is het belangrijk om tijdig en op de juiste manier in te grijpen. Door het maaisel zorgvuldig te verwijderen voordat de plant(en) te groot zijn en dit veilig af te voeren, wordt verdere verspreiding beperkt. Wanneer niet zorgvuldig wordt omgegaan met maaisels, bijvoorbeeld door deze te laten liggen, draagt dit direct bij aan de verdere verspreiding en het vergroten van het probleem.

MAAISELS VEILIG VERWERKEN

Onderzoek toont aan dat gecontroleerde compostering van maaisels met invasieve exoten een effectieve manier is om deze onschadelijk te maken. Het gaat hierbij om bovengrondse plantendelen, wortels en delen van wortelstokken. Onder gecontroleerde compostering wordt verstaan dat het materiaal onder specifieke procescondities minimaal drie dagen wordt gecomposteerd bij een temperatuur van 55 graden Celcius. Dit betekent dat ál het materiaal gedurende een bepaalde tijd daadwerkelijk deze temperatuur heeft bereikt.

Professionele composteerbedrijven zijn zodanig ingericht dat dit proces mogelijk is volgens een strikt hygiëniseringsprotocol. Door monitoring controleert de compostproducent continu de temperatuur in de composthoop en bepaalt wanneer omzetting van het materiaal nodig is. Door het omzetten komt de koudere buitenzijde van de composthoop ook in de hete kern van de hoop waardoor uiteindelijk al het materiaal voldoende wordt verhit. Deze verwerking zorgt ervoor dat de invasieve exoten niet opnieuw tot bloei komen.

ONVEILIGE METHODEN

Het is ongewenst om invasieve exoten te verwerken via de 'kleine kringloop' (onbewerkt op het land brengen), via bokashi of door vergisting. Ook thuis- en buurtcomposteren zijn geen geschikte verwerkingsmethoden voor invasieve exoten. Deze methoden missen de juiste procescondities om de kiemkracht van de plantenresten te laten verdwijnen. Het materiaal bereikt onvoldoende hoge temperaturen, waardoor deze activiteiten juist een bron van verdere verspreiding kunnen worden.

GROND MET INVASIEVE EXOTEN

De verwerking van ontgraven partijen grond – met bijvoorbeeld wortelresten van invasieve exoten – kan niet via een compostering verlopen. Het is namelijk niet mogelijk om grote hoeveelheden grond voldoende op temperatuur te brengen om afdoding van de plantenresten te realiseren.

CERTIFICAAT ERKENDE VERWERKER INVASIEVE EXOTEN

Professionele composteerbedrijven kunnen door een zorgvuldige procesvoering in principe zorgen voor afdoding van invasieve exoten. Het certificaat Erkende Verwerker Invasieve Exoten stelt aanvullende eisen die extra zekerheid bieden dat composteerbedrijven plantenresten effectief behandelen. Voorbeelden hiervan zijn het intensiever monitoren van de temperatuur tijdens het composteerproces en het uitvoeren van extra onkruidkiemtoetsen. Bovendien toetst een onafhankelijke certificerende instelling jaarlijks of aan de eisen wordt voldaan. De voorwaarden en de bedrijven met dit certificaat zijn te vinden op www.bvor.nl/invasieve-exoten.



AZIATISCHE DUIZENDKNOOP

Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*, inclusief de variëteit *compacta*), **Sachalinse duizendknoop** (*Fallopia sachalinensis*) en **bastaardduizendknoop/boheemse duizendknoop** (*Fallopia x bohemica*)

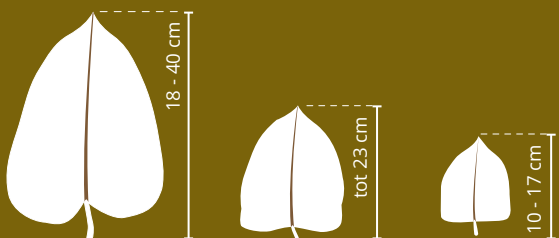
Aziatische duizendknopen – zoals Japanse, Sachalinse en bastaardduizendknoop – zijn invasieve planten die zich razendsnel verspreiden en moeilijk te bestrijden zijn. Ze lijken sterk op elkaar, maar verschillen in formaat en bladvorm (zie hieronder). Alle drie vormen dichte vegetaties die inheemse soorten verdringen en schade aan funderingen en infrastructuur kunnen veroorzaken.

VINDPLAATS

In wegenbermen, spoorzones, tuinen en natuurterreinen.

HERKENNING

- plant 1 tot 2,5 meter hoog (*Japanse duizendknoop*), 3 tot 4 meter hoog (*Sachalinse duizendknoop*)
- holle, rechtopstaande bamboeachtige stengels met roodbruine vlekken of geheel rood gekleurde stengels
- takken hebben een duidelijke zig-zag vorm
- de *Japanse duizendknoop* heeft hartvormige, vrij kleine bladeren, de *Sachalinse duizendknoop* heeft grote, meer langwerpige bladeren
- produceert in augustus en september kleine witte pluim-vormige bloemen
- de *bastaardduizendknoop*, een kruising van beide, toont kenmerken van allebei en varieert in bladgrootte en groeihoogte



Bladeren en hun grootte van respectievelijk Sachalinse duizendknoop, bastaardduizendknoop en Japanse duizendknoop.

VERSPREIDING

Via wortelstokken en stengelfragmenten.

GRONDVERZET MET AZIATISCHE DUIZENDKNOPEN

Handel en vervoer van Aziatische duizendknopen die onopzettelijk in grond of baggerspecie zitten is wel toegestaan als dit voor uitroeiing, bestrijding of beheersing nodig is. Hiervoor geldt een nationale uitzondering. Daarbij moet u wel maatregelen nemen om verspreiding van de planten te voorkomen.



Bladeren van de Japanse duizendknoop met witte bloemen en rode 'zigzaggende' tak



SNEL NAAR NVWA-FACTSHEETS OVER DUIZENDKNOPEN



Japanse duizendknoop



Sachalinse duizendknoop

GROTE WATERNAVEL

Hydrocotyle ranunculoides

Grote waternavel is een invasieve waterplant die zich razendsnel uitbreidt en dikke, drijvende matten vormt. Daarmee verdicht zij waterlopen en vermindert zuurstof en licht, wat grote gevolgen heeft voor waterdieren en inheemse planten. De soort wordt soms verward met de gewone waternavel (*Hydrocotyle vulgaris*), een kleine, inheemse plant die open groeit en géén schade veroorzaakt. Grote waternavel herken je aan de grotere, overlappende bladeren en snelle, sterke groei.

VINDPLAATS

- komt voor in zoet, stilstaand of langzaam stromend water
- grote waternavel groeit optimaal in voedselrijk water

HERKENNING

- 5-lobbige, geel-groene bladeren van 4 tot 10 cm doorsnee
- lobben van de grote waternavel kunnen soms overlappen waardoor het blad rond lijkt
- blad tot het midden ingesneden
- grote waternavel vormt dichte drijvende matten op het water
- de bladsteel is centraal in het blad aangehecht
- blad drijft op het water en groeit tot 30 cm boven oppervlak
- wortelt in oevers, wortels hebben een lengte van 5 tot 10 cm

VERSPREIDING

Plant(fragmenten) via water en door menselijke activiteiten.

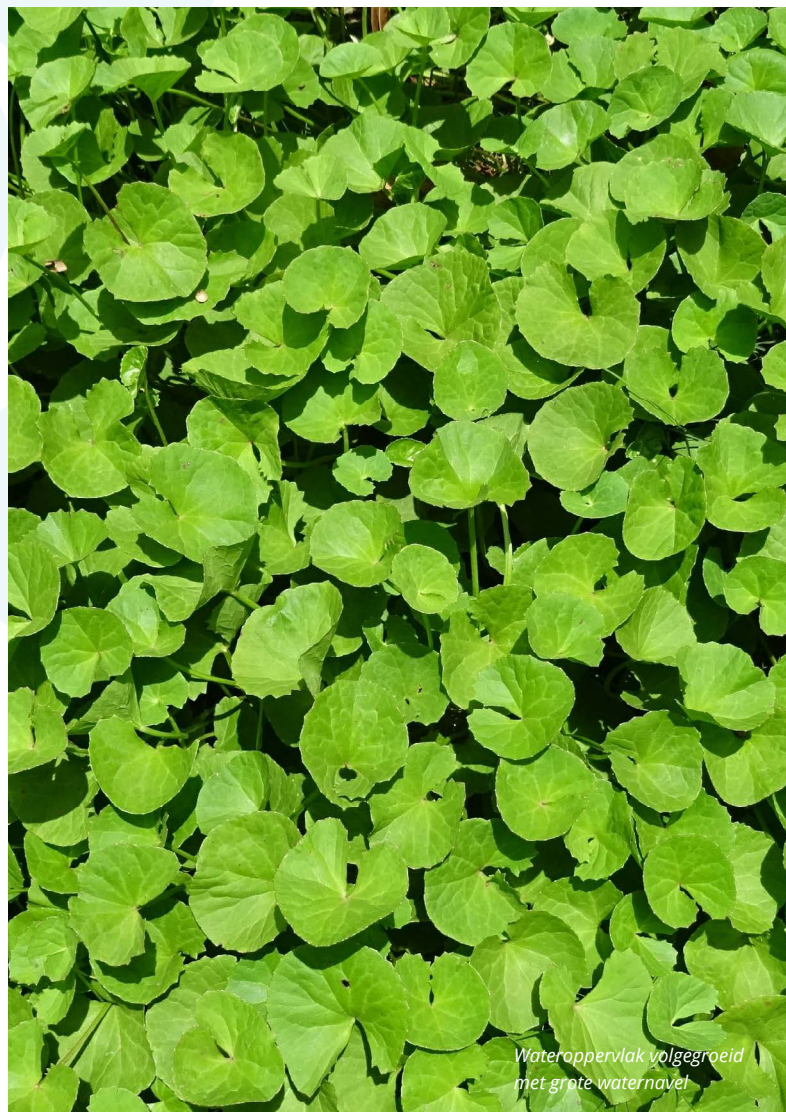


MEER INFO/FACTSHEET NVWA

NVWA. Grote waternavel (2024). <https://www.nvwa.nl/documenten/plant/planten-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-grote-waternavel>



Blad van de grote waternavel



Wateroppervlak volgegroeid met grote waternavel

REUZEN- BERENKLAUW

Heracleum mantegazzianum

Reuzenberenklauw is een imposante invasieve plant die metershoog kan worden en snel dichte vegetaties vormt. Daardoor verdringt hij inheemse planten en maakt hij bermen, oevers en natuurterreinen moeilijker toegankelijk. Het sap van reuzenberenklauw bevat furocoumarinen, stoffen die bij mensen en dieren ernstige brandwonden kunnen veroorzaken wanneer de huid in aanraking komt met het sap én wordt blootgesteld aan zonlicht.

VINDPLAATS

Groeit op zonnige tot licht beschaduwde plaatsen op vochtige en voedselrijke grond in (spoor)bermen, op dijken, geluidswallen, braakliggende grond, waterkanten en in loofbossen, bosranden en struwelen.

HERKENNING

- bladeren zijn tot wel een meter lang, scherp getand, diep ingesneden met aan de onderzijde stevige haren
- holle stengel tot wel 10 cm dik met paarse vlekken en stevige haren
- stengel kan tot vier meter hoog worden
- de plant vormt eerst een rozet en komt pas na enkele jaren tot bloei
- bloeit vanaf half juni met witte bloemen in schermen die tot 50 cm in doorsnee zijn
- na de vruchtzetting sterft de plant af

VERSPREIDING

Vormt 5.000 tot 10.000 zaden per plant die tot 7 jaar kiemkrachtig blijven.



MEER INFO/FACTSHEET NVWA

NVWA. Reuzenberenklauw (2025). <https://www.nvwa.nl/documenten/plant/planten-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-reuzenberenklauw>



Imposante reuzenberenklauw

REUZEN- BALSEMIEN

Impatiens glandulifera

Reuzenbalsemien is een snelgroeiende invasieve plant die in korte tijd dichte velden vormt langs oevers, waterkanten en natte gebieden. Door deze massale groei verdringt hij inheemse planten en verstoort hij de natuurlijke vegetatie. Wanneer reuzenbalsemien in de herfst volledig afsterft, blijven kale bodems achter die gevoelig zijn voor erosie en daardoor gemakkelijk wegspoelen.

VINDPLAATS

- groeit op zonnige tot licht beschaduwde, vrij open plaatsen op vochtige tot natte, voedselrijke tot zeer voedselrijke grond
- in Nederland komt de plant vooral voor in het stedelijk gebied en het rivierengebied, maar ook in bossen, (spoor)bermen, braakliggende terreinen en op oevers

HERKENNING

- de plant wordt maximaal 2,5 meter hoog
- holle stengel met verdikkingen op de bladknopen
- de stengel is vaak rood/rozig getint
- aan het eind van de dunne bloemstelen groeien van juli tot oktober roodpaarse bloemen
- speervormige glanzende bladeren van 10 tot 25 cm met scherp getande bladranden
- de bladeren staan vaak in kransen van drie

VERSPREIDING

- door aanraking springen zaaddozen open en worden zaden meters ver weg geslingerd
- hierdoor kan de reuzenbalsemien zich snel uitbreiden en nieuwe gebieden koloniseren
- zaden zijn maximaal 2 jaar kiemkrachtig



MEER INFO/FACTSHEET NVWA

NVWA. Reuzenbalsemien (2023). <https://www.nvwa.nl/documenten/plant/planten-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-reuzenbalsemien>



Lancetvormige bladeren en roze bloemen van de reuzebalsemien



Reuzebalsemien, foto: Klaas Dijkstra

GROTE WATER- TEUNISBLOEM

Ludwigia grandiflora

Grote waterteunisbloem is een invasieve waterplant die zich snel uitbreidt in stilstaand en langzaam stromend water. De soort vormt dichte, drijvende of half drijvende vegetaties die watergangen verstoppen en daardoor de doorstroming belemmeren. Door deze massale groei vermindert het licht en zuurstof in het water, met negatieve gevolgen voor vissen en inheemse waterplanten. Grote waterteunisbloem wordt soms verward met de kleine waterteunisbloem, die fijner van structuur is en minder agressief groeit

VINDPLAATS

Groeit in sloten, stadswateren, langzaam stromende laaglandbeken en kleine kanalen en vaarten tot maximaal 3 meter diep met voedselrijke oevers.

HERKENNING

- wortelt in de oeverzone en vormt matten van 10 tot 40 cm die op het wateroppervlak drijven
- bloemen zijn felgeel, meestal met 5 kroonbladen
- bloemen in de bladoksels van de bovenste bladeren van de recht opgaande stengels
- stengels worden tot 3 meter lang en drijven op het water
- deels staan stengels rechtop en deels drijven zij liggend
- de plant is overblijvend en bloeit van juni tot september

VERSPREIDING

Plantendelen en zaden verspreiden zich via waterstromen en wind.



MEER INFO/FACTSHEET NWWA

NWWA. Waterteunisbloem (2019). <https://www.nwwa.nl/documenten/plant/planten-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-waterteunisbloem>



BRONNEN EN MEER INFORMATIE

Bij onderstaande bronnen is meer informatie te vinden over de juiste manier van verwijderen van invasieve exoten. Ook zijn bronnen met verdere informatie over de herkenning van de behandelde invasieve planten toegevoegd.

Voor een overzicht van alle (water)planten en dieren die op de Unielijst van invasieve exoten staan, zie: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/unielijst-invasieve-exoten>

Een overzicht van erkende verwerkers en meer informatie over het certificatieschema 'erkende verwerker invasieve exoten' is te vinden op <https://bvor.nl/invasieve-exoten/>

Bestrijden duizendknoop. Landelijk protocol omgaan met Aziatische duizendknopen (2018). <https://bestrijdingduizendknoop.nl/protocol/>

De website Kennisnetwerk invasieve exoten bevat informatie over de invasieve soorten, regelgeving, beleid en geeft bestrijdingsmethoden en technieken. <https://www.invasieve-exoten.info>

Ieder jaar op de derde vrijdag van juni start de Week van de Invasieve Exoten. Tijdens deze week zijn er door heel Nederland lezingen, excursies, natuurwerkdagen en andere publieksactiviteiten waarin aandacht wordt besteed aan uitheemse planten en dieren. <https://www.weekvandeinvasieveexoten.nl/>



CONTACT

BVOR

Bronland 12-B

6708 WH Wageningen

W: www.bvor.nl

E: info@bvor.nl

T: 0317 42 67 55

 [company/bvor](https://www.linkedin.com/company/bvor)

